

Рецензії

У неперевершених діалогах краси

В переддень Маковія, якраз на церковні свята, у столичному видавництві «Авіцена» побачила світ нова книга Володимира Фриза «Іронії людського буття». Це – збірка оповідань та новел у якій письменник розмірковує над суттю людського буття, з його парадоксами та іроніями.

Читачам нашого часопису не варто представляти Володимира Фриза, як лікаря та громадського діяча. Його професійна біографія добре відома мешканцям Поліського краю. Високопрофесійний хірург, заслужений лікар України, почесний громадянин міста Чернігова. Він один із провідних фахівців України в царині травматології, реконструктивної ортопедії та ендопротезування. Про його професійні якості щедро писали як чернігівські ЗМІ так і загальноукраїнські та європейські медичні видання. Я ж хочу поміркувати про його літературні надбання. Викликає подив і суто людське захоплення, як попри таке велике завантаження лікарськими справами, у Володимира Івановича вистачає часу на літературу. Він чудовий поет, перекладач, есеїст (і як показала остання збірка) – новеліст та майстер короткої прози. Буду відвертим, для мене письменник починається тоді, коли він володіє трьома складовими письменницького таланту: це перш за все – самобутнім, ні на кого не схожим сприйняттям і осмисленням навколишнього світу; по-друге – оригінальним, самобутнім, лише йому притаманним індивідуальним письменницьким стилем, або ж іншими словами – манерою письма; і, зрештою, по-третє, коли письменник здатний створювати неповторні, самобутні художні образи, які не мають аналогів чи відповідників у літературі. Скажу відверто, за усіма цими літературними складовими практикуючий лікар Володимир Фриз мене приємно здивував. Народження книги – для письменника – процес тривалий і не простий, зачасту він триває декілька років: від зародження творчого задуму, через осягнення і осмислення сюжету до впорядкування системи образів і творчих схем і аж до прикінцевого творчого висновку, або як ще кажуть – моралі. Так от, Володимир Фриз переконливий у всіх цих структурних компонентах. Він – неперевершений майстер сюжету. Його оповідки самобутні, колоритні і неповторні у своєму сюжетному вирішенні. Вони мають свою структурну особливість – посилену увагу до художньої деталі. Фриз настільки майстерно володіє описом деталі, що інколи видається деталь – неодмінна складова його творчого письма. Для прикладу, : *«Тихий шелест листя, загадковий шепіт смерічок, якийсь тривожний спокій та зрадлива тиша нагадували що йде осінь. Спокій. Та чи є десь той спокій? Раптовий подих вітру, що прилетів десь із полонин, розбудив важке гілля смерекове. Розгойдав його так, що відізвався у яругах важким зітханням.*

«Осінь», - засмучено прошуміло букове листя й замовкло. «Осінь», - безпорадним трепетом, підхопила осика, коли згадала про прийдешню осінню сльоту і холод. Наче на знак згоди, захиталися верховіття ялин, кедрів і модрин, та через якусь мить теж завмерли у скорботнім задумі.»

Згодьтесь, таке уміння малювати словом, дозволяє автору надзвичайно тонко і точно передавати усі найпотаємніші порухи світу. Дозволяє вбачати в малому великі можливості осягнення світу.

До нової книги письменника увійшли три цикли оповідок. Які умовно можна поділити на три змістових блоки. До першого блоку увійшли оповідання, які можна умовно об'єднати назвою «Іронії долі». Це - соціально-побутові замальовки про людську долю, про щемливі миттєвості людського кохання, про любові і зраду, про тяжке виживання жінки в умовах соціального поневолення. У цих оповіданнях Володимир Фриз проявив себе як неперевершений знавець людської долі, тонкий психолог, майстер соціальної інтриги. Його жіночі образи вражають своєю витонченістю, красою, вмінням кохати і бути коханою.

Другий блок оповідань можна об'єднати назвою «Війна упирів». Це оповідки про поневолення західноукраїнського краю радянськими військами. Про ті соціальні та політичні утиски, які зазнавав український народ перебуваючи в моральному поневоленні.

І, зрештою, третій цикл – « Історії неповторного Подолу», найбільш яскравий і колоритний цикл про життя української столиці у 70-80-ті роки ХХ століття. Це неперевершена за своєю красою оповідь про Поділ, як серце столиці з її населенням і побутом, пейзажами і часоплином, героями і звичаями.

Мині видається, що саме ця частина книги знайомить нас із неперевершеною творчою манерою Фризового письма. Володимир Іванович виявляє усі кращі риси свого художнього стилю, своєї творчої манери і письменницького хисту. Погляньте, як він точно і майстерно описує ранок пробудження Подолу: *«Очі квартир, що виходили у внутрішній двір, ще спали, заплющені фіранками»(149)*. Як свого часу Ісак Бабель у «Одеських оповіданнях», так і Володимир Фриз у своїх оповіданнях про Поділ, надзвичайно точно і колоритно змальовує побутові картини життя цього міського району з усіма притаманними для нього характерними ознаками існування. *«До водогінного крану в центрі двору, з якого на чавунну решітку каналізаційної клоаки цівкою текла вода, наче черга до мавзолею, тягнулися коти» (149)*. Фриз надзвичайно зримий у своєму змалюванні міста, він точний у своїх художніх означеннях, вагомий і переконливий у порівняннях, завершений у своїх стилістичних фігурах.

А ще Фриз надзвичайно колоритний у творчій манері зображення свого літературного письма. Досконало володіючи українською, польською, німецькою, російською мовами, добре послуговуючись латинкою – він створює

неповторний довершений мовний світ своїх героїв, у якому вони почуваються комфортно і затишно. Його герої такі ж полігамні, як і обставини у яких вони існують і це робить їхній мікросвіт цікавим і неповторним. Цікавими, сповненими полонізмами є оповідки Фриза про галицький край першої половини ХХ століття, вони створюють неповторний колорит галицького побуту. Глибоко психологічно наснаженим є оповідки передвоєнного передгрозя. Привід війни наснажує їх неповторним забарвленням людського горя. А щирий і чистий єврейський гумор робить мальовничі картини київського Подолу по-справжньому захоплюючими. Ось така вона нова книга Володимира Фриза «Іронії людського буття». Додам лише що це дебютний проект молодого видавця Оксани Тунік-Фриз, доньки письменника.

Олександр Забарний – член НСП та НСЖ України.